

Міністерство освіти і науки України

Державна наукова установа «Інститут модернізації
змісту освіти»

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

Установа адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М.
Машэрава»

Гістарычны факультэт

Кіровоградський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка

Київський університет імені Бориса Грінченка

**Актуальні проблеми методики навчання
історії, правознавства та суспільствознавчих
дисциплін**

Випуск 8

Харків – 2016

тиждень напівсонних занять» [2, с. 25-26].

Висновки та перспективи подальших досліджень:

Таким чином, зазначимо, що така перевірка знань, зможе забезпечити дітям стійку увагу до вивчення нового матеріалу та допомагати активізувати пізнавальну діяльність школярів на уроках, а також закріпити його вивчення.

На сучасному етапі реформування освіти в Україні треба тільки наголошувати на значення фізкультвправ на уроці та більш звернути увагу на процес їх використання. Бо педагоги мають перш за все піклуватися про здоров'я своїх вихованців, використовуючи багатоманітність педагогічної майстерності.

Джерела та література

1. Монетова О. О. Оздоровчі фізкультпаузи на уроках / О. О. Монетова / Фізичне виховання в школах України. – 2013. – № 4. – С. 12-15.
2. Старко Ю. М. Позитивний вплив фізкультхвилинок на уроці / Ю. М.

Старко / Педагогічна майстерня. – 2011. – № 11. – С. 25-28.

3. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально виховного процесу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derz-stan.pdf>. –Дата звернення: 30.10.2016.

4. Еремина О. Л. Социально-педагогическое обеспечение физкультурно-оздоровительной деятельности учащихся в школе полного дня / О. Л. Еремина: дисс. канд. пед. наук :13.00.04/ О. Л. Еремина. – Кострома, 2006.– С. 217.

5. Дубогай О. Д. Плекаймо здоров'я дитини / О. Д. Дубогай., Н. В. Маковецька. – Запоріжжя. 2007. – С. 264

6. Качашкін В. М. Методика фізичного виховання / В. М. Качашкін. – М., Просвіта. 1989. – С. 17.

УДК 373.5.091.39:94

Ковальова А. О., студентка IV курсу історичного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

РОЛЬОВА ГРА НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

На сьогоднішній день ми можемо спостерігати формування нового типу суспільства, яке постійно оновлюється. Про це свідчить стрімкий та динамічний розвиток сучасної світової цивілізації, швидкі зрушення в технологіях, зростання соціальної мобільності, інтелектуалізація праці.

Нове суспільство висуває нові вимоги перед освітою. Однією із них є підготовка громадян, які можуть знаходити свій шлях у зміненому оточенні, приймати рішення в критичних ситуаціях, які швидко встановлюють нові зв'язки. Активність, творчість, самостійність, здатність адаптуватися до стрімких змін у світі – ці риси особистості стають найважливішими на сучасному етапі. Їх формування вимагає інноваційних підходів до процесу навчання.

Одним з основних прийомів на уроках історії є рольова гра.

Дослідженням гри як засобу розвитку особистості на уроках історії займалися представники зарубіжної (Ф. Фребель, М. Монтессорі, О. Декролі), радянської (С. Соловейчик, Ш. Амонашвілі, С. Лисенкова, Ю. Азаров, С. Матков, М. Яновська), пострадянської (К. Баханов, Л. Борзова, М. Кифін, М. Короткова, О. Пометун) історіографії.

Завдання нашої роботи: дослідити роль рольових ігор у вивченні історії; визначити правила проведення рольових ігор на уроках історії.

При проведенні дослідження ми спиралися на методичну літературу, зокрема О. Пометун, Г. Фрейман «Методика навчання історії в школі».

Одним з основних прийомів на уроках історії є рольова гра. Під час розігрування ролей вивчаються різноманітні факти, точки зору. Застосовуються різні форми проведення рольової гри (історичні суди чи прес-конференції, «круглі столи» чи театралізовані вистави). Завдання вчителя при підготовці до проведення заняття полягає в якнайширшому і всебічному розгляді даної проблеми з використанням інформації, доступної учням. Учитель не тільки не дає готових відповідей, але й не повинен вимагати від учня приєднатися до однієї з точок зору, натомість останній має спрямовуватися у бік вироблення власної позиції. Дуже ефективним є прийом, коли учні після переконання своїх опонентів спробують піддати критиці власні погляди. Відтак, рольова гра – це невелика п'єса, яка ставиться учнями, а в основі лежить імпровізація.

Рольові ігри вимагають ретельної підготовки. Вони мають величезний пізнавальний, розвивальний та виховний ефект. За спостереженнями вчених, саме рольові ігри є найцікавішими для дітей. Історія з її героїчною тематикою, легендарністю, таємничістю, боротьбою добра й зла є чи не найбагатішим ґрунтом для проєкції у царину гри. Саме в таких іграх приховано

практично безмежні можливості оновлення процесу навчання історії.

За класифікацією, що її дотримуються чимало дослідників, зокрема М. Короткова, *рольові ігри* є власне іграми, відрізняючись від решти пізнавальних завдань наявністю прямої мови (діалогів) учасників та вигаданої (уявної) ситуації, що начебто мала місце в минулому або відбувається нині (з обговоренням минулого).

Рольові ігри поділяють на *театралізовані вистави*, *театралізовані ігри* й *проблемно-дискусійні ігри*.

Театралізовані вистави мають чіткий, завчасно складений сценарій, згідно з яким і розігруються ролі. Для успішного проведення таких ігор варто мати всі атрибути театрального мистецтва – й декорації, і костюми. Сенса театралізованої вистави при вивченні історії не лише в оживленні картин минулого, а й у наступному обговоренні всім класом.

Особливістю *театралізованих ігор* є те, що тексти ролей складають самі школярі. У порівнянні з театралізованими виставами тут значно більша вага імпровізації, хоча дійство й наближене до епохи, що «оживає», а ситуація загалом не модернізується. Цілком зрозуміло, що такі ігри можливі при високому рівні підготовки учнів.

Проблемно-дискусійні ігри відтворюють вигадану ситуацію, ніби відбулася в минулому, проте розгортаються вони не за

сценарієм, а навколо обговорення важливого питання чи проблеми. Проблемно-дискусійна гра передбачає суперечку учасників, кожен з учнів має обстоювати переконання чи позицію свого героя. Результат такої гри непередбачений, цілком залежить від підготовки та гри кожного з учасників.

Варто підкреслити, що учасниками рольових ігор з історії є всі учні класу, а не лише виконавці ролей. Дітям треба пояснювати, що завжди у грі ролі розподіляються таким чином: актори, глядачі й експерти. Власне, тому обов'язковими етапами занять з використанням ігор є вступне слово вчителя (воно може не збігатися у часі з власне грою, а передувати їй, коли, скажімо, гра-вистава відбувається не на уроці, а в певний час перед учнями кількох класів), обговорення по закінченні гри, де з'ясовуються не стільки нюанси вистави як дійства, а історичні факти, явища, якість їх відтворення тощо.

Рольові ігри вигідно відрізняються від інших методів навчання тим, що дозволяють учням бути причетними до розробки теми, яку вивчають, дають можливість їм як би «прожити» деякий час у ролі когось іншого, спробувати свої сили в конкретних життєвих ситуаціях. При цьому треба підкреслити, що рольові ігри не замінюють традиційні методи навчання, а раціонально їх доповнюють. Однак, перед тим як застосовувати гру в навчальному процесі,

необхідно чітко з'ясувати, який навчальний матеріал доцільно викладати за допомогою рольових ігор, для якого контингенту учнів їх можна використовувати, як зв'язати гру з іншими засобами навчання, які є в навчальному плані. Основним критерієм, який з'ясовує правильність використання рольових ігор у навчальному процесі, є досягнення мети навчання з урахуванням умов, у яких буде проходити процес навчання. Формулюванню цілей гри треба надавати великого значення. Перед тим, як відповісти на запитання, як буде проходити гра, треба відповісти на запитання, чому ми бажаємо навчити. При цьому мета гри має бути сформульована настільки чітко, щоб служити орієнтиром не тільки конструкторам гри й викладачам, а й усім учасникам гри, включаючи самих гравців.

Таким чином, практика показує, що гра на уроці – це заняття серйозне. Методично вірно організована гра, особливо рольова, вимагає від її учасників активної пізнавальної діяльності не тільки на рівні відтворення чи перетворення, але й на рівні творчого пошуку, сприяє співробітництву вчителя й учнів у процесі навчання. Однак слід зазначити, що навчальні ігри, звичайно, не можуть розглядатися як універсальний засіб і повинні використовуватися тільки в сукупності з іншими прийомами і засобами навчання.

Навчальні ігри в розумному поєднанні з іншими прийомами і засобами навчання допоможуть інтенсифікувати процес навчання історії, більш успішно вирішувати завдання з формування творчого мислення учнів, їх предметних компетенцій.

УДК 373.5.016:94:[373.5.019.64:77.03]

Мартинова І. С., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ВИКОРИСТАННЯ ФОТОГРАФІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ

Сучасна навчальна практика ставить перед вчителем завдання показати багатосторонній образ минулого. Вітчизняна історія вивчається в школі не тільки з точки зору політичних,

економічних, соціальних процесів, акцентується увага на повсякденних практиках різних верств українського суспільства. Вивчення історії повсякденності потребує використання особливих